

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM A PEDAGOGICKÉ PORADENSTVÍ

Cíle minimálního preventivního programu školy:

1. výchova ke zdravému životnímu stylu, podněcování dětí k uvědomění si zodpovědnosti za své zdraví a za životní prostředí,
2. vytváření žebříčku hodnot s důrazem na život bez drog, násilného a diskriminačního chování,
3. posilování duševní odolnosti vůči stresu a negativním zážitkům,
4. minimalizaci výskytu sociálně patologických jevů,
5. předávat dětem informace z oblasti návykových látek a zdravého stravování,
6. posilovat pozitivní sociální klima a tím pozitivní vztahy v kolektivu dětí,
7. seznámit děti s multikulturní výchovou.

Cílové skupiny

všechny děti v MŠ. Zvláště je třeba se zaměřit na:

- děti se zdravotními problémy.
- žáky se specifickými vzdělávacími potřebami.
- žáky, kteří rizikové chování vykazují.
- na děti s odlišnou etnickou příslušností, než je ta většinová, u nichž je podstatná integrace do většiny.

Zásady prevence spočívají:

- v individuální práci s dětmi.
- aktivním zapojení učitele.
- v úzkém kontaktu s rodiči.
- v kvalitně zpracovaném školním řádu.
- v pravidlech soužití.

- v pravidlech chování.

Formy prevence jsou:

- spolupráce s rodiči a dětmi.
- odhalování specifických poruch učení a chování a následná náprava.
- vzdělávání v oblasti zdravého životního stylu.
- vyhranění negativního vztahu k návykovým látkám.
- nabídka školních i mimoškolních aktivit.

Realizace Minimálního preventivního programu

Škola se bude snažit o vytvoření pozitivního sociálního klimatu, prostoru pro smysluplné využití volného času dětí, o jejich výchovu k zodpovědnosti za své zdraví a zdravý životní styl a snížení výskytu rizikových projevů v chování žáků nabídkou vzdělávacích aktivit – například:

- logopedická prevence,
- návštěva kulturních akcí,
- návštěva divadla,
- dle možností: návštěva výstav, knihovny, ZOO, Botanické zahrady, ekocenter,
- návštěva ZŠ,
- dopoledne s Policií ČR, MP Liberec, s hasiči, vojáky.

Spolupráce s rodiči je velmi úzká a doposud bezproblémová a osvědčilo se nám operativní řešení i drobných problémů hned v začátku. Rodiče i pedagogové svým vlastním jednáním modelují a podporují prosociální chování. K řešení stížností máme vypracovanou směrnici.

Aktivity ve třídách:

- Ranní kruh – možnost povědět o svých problémech.
- Individuální možnost všech dětí promluvit si samostatně s paní učitelkou.
- Zařazování her pro osobnostní a sociální rozvoj dítěte.
- Využití výukového tématu k výchovnému působení.
- Využití programu Dobrý začátek – metodicky je proškolená většina učitelek MŠ.
- Spolupráce s PPP, SPC Liberec, Policií ČR, Hasiči ČR atd.

- Vytváření podmínek pro volný čas dětí – odpolední aktivity, podzimní a jarní tvoření, vánoční zpívání, výstavy Vánoce a Velikonoce očima dětí...
- Vytváření podmínek pro stmelování kolektivů – školní výlet, dle možností: návštěvy divadel, exkurze. Vzájemná návštěva se ZŠ atd.
- Rozloučení se školním rokem na zahradě mateřské školy, společné oslavy Dne dětí atd.
- Pedagogové nabízejí dětem aktivity, které posilují jejich pozitivní sebepojetí a sebevědomí. Pedagogové volí formy a metody vzdělávání tak, aby odpovídaly vývojovým předpokladům dětí a stanoveným výukovým cílům, a vytvářejí pozitivní třídní klima podporující učení.

Vzdělávání učitelů:

Bude zaměřeno zejména na komunikační dovednosti a nové pedagogické směry a dále na podporu sebevzdělávání všech pedagogických pracovníků v MŠ. Vzdělávání učitelů – získávání dovedností a seznamování se s novými přístupy v oblasti prevence, zdravého životního stylu, předávat si nezbytné informace z dané oblasti, dodržovat provozní, školní a organizační řád a veškerou činnost školy ve shodě s ochranou zdraví dítěte. Ve škole budovat a udržovat rodinnou přátelskou atmosféru plnou důvěry tak, že se na nás nejen děti mohou bez jakýchkoliv obav obracet, ale i rodiče, se svými problémy, starostmi nebo návrhy. Navozovat příznivé klima ve školce.

Podpora vedení školy:

Vedení školy v průběhu školního roku vytváří podmínky pro naplňování cílů preventivního programu, umožňuje odborné vzdělávání pedagogických pracovníků. V rámci pedagogických porad vytváří prostor pro informování učitelů. Zajišťuje vybavení školy materiály pro realizaci minimálního preventivního programu.

Učitelky:

- podílí se na zpracování a realizaci programu prevence sociálně patologických jevů.
- spolupracují s vedením při výskytu nežádoucích projevů chování.
- diagnostikuje vztahy mezi dětmi.

- motivuje k vytvoření podmínek a vnitřních pravidel v souladu se školním řádem, vytváření bezpečné atmosféry a pozitivního klimatu.
- spolupracuje s rodiči.

Spolupráce rodiny a mateřské školy:

- seznámení rodičů se základními cíli prevence sociálně patologických jevů a nežádoucích projevů chování dětí v MŠ (třídní schůzky),
- včasná informovanost rodičů o změnách chování jejich dětí,
- aktuální řešení nastalých problémů s rodiči,
- účast rodičů na vzdělávacích aktivitách MŠ,
- poradenství v oblasti spolupráce rodičů s MŠ a odborníků,
- zveřejnění Programu prevence v MŠ,
- zpracovává zprávy o dětech pro odborníky a sociální pracovníky.

Informovanost pedagogických pracovníků:

S minimálním preventivním programem jsou seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci, kopie je umístěna ve třídách MŠ. Aktuální informace jsou umísťovány na nástěnku v šatně, popřípadě sdělovány všem učitelům na pravidelných poradách.

Spolupráce s odborníky a institucemi:

PPP Liberec

SPC Liberec

Hasiči Liberec

MML

Naivní divadlo Liberec

Návštěva IQ Parku

KÚ Libereckého kraje

Policie ČR – Liberec, MP Liberec

instituce poskytující další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence sociálně patologických jevů

ošetřující lékaři – pediatři atd.

Školní poradenské pracoviště:

V MŠ jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám dětí školy zaměřené zejména na:

- poskytování podpůrných opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami,
- sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření,
- podporu vzdělávání a sociálního začleňování dětí z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
- péči o vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných dětí,
- průběžnou a dlouhodobou péči o děti s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení,
- předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace,
- metodickou podporu učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy,
- Podpora učitelek MŠ v oblasti: Předmět speciálně pedagogické péče (od 11/2019) – platí po dobu poskytování podpůrného opatření 4. stupně v MŠ,
- spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci,
- spolupráci školy se školskými poradenskými zařízeními.

Poradenští pracovník školního poradenského pracoviště:

Ředitelka MŠ: Mgr. Michaela Janků

Hodnocení a struktura evaluace preventivního programu

Ředitelka, zástupkyně ředitelky pro MŠ:

- hospitační a kontrolní činnost, pohospitační pohovory,
- vždy na pravidelné pedagogické poradě,
- zakotvení hodnocení výsledků plnění programu do vlastního hodnocení školy (dle struktury projednané na pedagogické radě),

Pověřená zástupkyně ředitelky pro MŠ a učitelka:

- pololetní hodnocení výsledků a úspěšnosti projektu hodnocením klimatu na třídě,
- hodnocení výsledků jednotlivých činností,
- hodnocení výsledků posunů v postojích dětí k problémovým situacím,
- hodnocení výsledků projevů dětí v třídním společenství.

Cíle, kterých chceme dosáhnout v pěti oblastech prevence:

1. Zdravý životní styl

Cíle:

- podporovat zdravý životní styl dětí – životospráva, duševní hygiena, režim dne, prevence stresu,
- upevňovat kladný vztah ke svému tělu,
- seznámit děti s různými styly života – vrcholový sport, modelky, vegetariánství...atd.
- předcházet negativním vlivům médií a reklamy (tisk, TV, PC),
- předcházet vzniku poruch příjmu potravy – diety, obezita,
- upevňovat a rozvíjet kladný vztah k životnímu prostředí – ekologii,
- naučit děti „poskytnout“ první pomoc a orientovat se v integrovaném záchranném systému.

Ukazatele úspěchu:

- děti mají zájem o zdravý životní styl,
- děti dbají o svůj zevnějšek a tělo,
- děti znají negativa a pozitiva různých stylů života,
- děti mají kladný vztah k přírodě a životnímu prostředí.

2. Prevence šikany – posilování a rozvoj mezilidských vztahů, prevence projevů xenofobie, rasismu, antisemitismu

Cíle:

- předcházet šikaně – jejím projevům, stádiím a formám,
- předcházet projevům xenofobie, rasismu a antisemitismu a edukovat děti,

- upevňovat obecně uznávané hodnoty a postoje společenského života,
- pěstovat úctu k životu (stáří x mládí, fauna a flóra...),
- posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy,
- podporovat v dětech jejich přirozenou potřebu poznávat nové,
- posilovat hodnotu vzdělání a vzdělávání,
- účinně a profesionálně postupovat při rozpoznání šikany.

Ukazatele úspěchu:

- děti mají zdravé sebevědomí a pozitivní přístup k okolí a ostatním,
- děti se samostatně rozhodují, otevřeně říkají svůj názor, jsou tolerantní.,
- na půdě školy panuje důvěrná a bezpečná atmosféra,
- děti vědí, co znamená řešit své konflikty a nedorozumění dohodou a pod pedagogickým vedením nachází řešení.

3. Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

Cíle:

- předcházet užívání návykových látek včetně alkoholu a tabáku – spolupráce s rodiči (zdravé prostředí) a opakovaná edukace dětí,
- oddálit první kontakt s návykovými látkami – spolupráce s rodiči (zdravé prostředí),
- podporovat děti v jejich nápadech, potřebách a tvořivosti.

Ukazatele úspěchu:

- děti znají rizika užívání drog, čeho se vyvarovat (motajících se lidí, stříkaček ...),
- děti mají představu o tom co je droga – co vše je drogou, co způsobuje a proč ji lidé berou (hlavně cigarety a alkohol), závislost – zdravá x nezdravá,
- ve škole je zdravé motivující prostředí, utvářené za pomoci dětí, vycházející z každodenních činností, jejich nápadů a potřeb.

4. Prevence sexuálního zneužívání a týrání – Sexuální výchova

Cíle:

- posilovat a upevňovat obecně uznávané hodnoty – rodina, mateřství, láska,
- předkládat témata „sexuální výchovy“ jako přirozenou věc – odlišnosti obou pohlaví – funkce, porod atd.
- předcházet rizikům sexuálního zneužívání, týrání a zanedbávání – pedofilie, sex, vydírání, pornografie,
- podporovat zdravé sebevědomí dětí, vážení si hodnoty vlastního těla a možnost rozhodovat o něm.

Ukazatele úspěchu:

- děti lépe rozumí svým citům a tělesným odlišnostem – nestydí se za ně,
- děti dokážou říct NE a umějí ho i přijmout – asertivní jednání,
- děti dokážou rozlišit pozitiva a negativa sexuálního jednání (fyzická a psychická stránka),
- děti se orientují přiměřeně k věku v problematice sexuální výchovy.

5. Prevence kriminality a delikvence dle pokynu MŠMT, právní odpovědnost

Cíle:

- vysvětlit a popsat základní projevy kriminality a delikvence (krádeže, násilí, vandalismus) atd.
- vysvětlit jednotlivé dílčí mechanismy a dynamiku trestných činů, přestupků (co se děje před, proč, co se děje potom, jak se cítí postižený...),
- zasadit se o to, aby děti znaly svá práva ve společnosti,
- upevňovat základní pravidla a hodnoty společenského chování,
- předkládat vhodný vzor společenského chování, dbát na dodržování zákona a být morální podporou.

Ukazatele úspěchu:

- děti si jsou vědomi následků spáchání přestupku a trestného činu,
- děti respektují, znají základní lidská práva a hodnoty společenského chování,

- děti vědí na koho se obrátit v případě potíží, a to nejen na půdě školy,
- děti mají důvěru v učitelku.

Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání dětí po celou dobu docházky do mateřské školy. Účastní se ho pedagogický sbor, děti, rodiče a odborníci. V rámci Minimálního preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálních jevů se vzděláváním v sociálních oblastech. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců.

Agrese

Projevy agresivity v kolektivu

Projevy agresivity jsou poměrně častým jevem. Jde o projevy štouchání, štípání, nadávání, bouchání, odnímání hraček atp. Úkolem pedagoga je monitorovat tyto projevy chování a včas zasáhnout. V případě mírných projevů je žádoucí použít běžné výchovné prostředky (nutnost omluvit se, vysvětlení důsledků, hraní her pro podporu začlenění).

V případě větších problémů, kdy vzniká ve třídě napětí, a rodiče si začínají stěžovat, už běžná opatření nestačí.

Jak takové dítě rozpoznáme:

- Nápadné agresivní chování ve vztahu ke druhým dětem – strkání, bouchání, vysmívání, nadávky,
- I po napomenutí není dítě schopno impulsivnímu chování zabránit, jsou těžko ovladatelné vlastní vůlí,
- Dítě nerespektuje pravidla třídy ani autoritu učitele, nemá tato pravidla zvnitřněná z rodinného prostředí,
- Dítě si vyhledá kamaráda sociálně slabšího, tomu následně ubližuje či ho využívá,
- Dítě se snaží agresivní chování svést na druhé nebo se chová nenápadně.

Možnosti přístupu k problému:

- Důležité je nacházet příčinu problému. V předškolním věku se velmi často jedná o obrannou reakci (např. nesoulad rodinného prostředí, výskyt násilí v rodině...),
- Konzultace s rodiči a jejich motivace ke společnému řešení,
- **Jasně vymezení hranic, které dítě nesmí překračovat,**
- Posilovat pozitivní chování, u dětí s problematickými projevy chování podporovat i malé pokroky,
- Využití artefietiky, dramatické výchovy, vyjádření emocí, práce s Emušákem, loutkami

Úzkostné dítě

V mateřské škole se lze setkat s dětmi, které jsou nenápadné, jsou považovány za příliš hodné, uzavřenější. U těchto často neprůbojných, submisivních dětí lze často pozorovat neurotické projevy – kousání nehtů, zadržávání v řeči, nechutenství apod.

Důvody mohou být různé: vnější prostředí, rodina, osobnostní predispozice. Tyto děti a projevy chování bychom určitě neměli přehlížet.

Jak takové dítě rozpoznáme:

- Dítě pláče po příchodu do školky, přestože již školku delší dobu navštěvuje,
- dítě nemluví, nezapojuje se do činností,
- pokud ve třídě není oblíbený kamarád, pláče, nechce si hrát,
- při kolektivních hrách nechce být vybírán, nemá rád soutěživé hry,
- reaguje přecitlivěle na kritiku, často pláče při mírném napomenutí,
- má okousané nehty, vytahuje si rukávy, žmoulá je,
- častá enuréza při odpočinku,
- dítě nechce ve školce jíst, odpočívat, ačkoliv doma problémy nejsou.

Možnosti přístupu k problému:

- Hry na podporu zdravého sebevědomí dítěte,
- utváření pozitivních vztahů a stmelování kolektivu,
- zařazení prvků jógy, relaxace,

- podpora schopnosti vyjadřovat vlastní pocity,
- čtení příběhů s tematikou překonávání překážek.

Dítě ze socio-kulturně odlišného prostředí

Stále vzrůstá počet dětí, jejichž mateřský jazykem není čeština a do školy přichází s minimální znalostí češtiny. Mateřská škola se tak stává institucí, kde se setkávají kulturní zvyklosti dítěte s normami majoritní společnosti a je také nezbytným článkem pro vstup do dalšího stupně vzdělávání.

Jak takové dítě rozpoznáme:

- Znalosti a dovednosti dítěte neodpovídají kognitivním dovednostem odpovídajícím věku,
- dítě nemá zkušenosti s didaktickými pomůckami a běžnými hračkami,
- dítě mluví jiným jazykem nebo nemá dostatečně vyvinutý jazykový kód,
- dítě začíná školní docházku posledním rokem před vstupem do ZŠ,
- rodina se kvůli jazykovému deficitu obává spolupráce s MŠ.

Možnosti přístupu k problému:

- Motivace rodičů ke spolupráci,
- dostatečný prostor pro adaptaci rodičů i dětí na školní prostředí,
- podpora v oblasti kognitivního a jazykového rozvoje.

Šikana

Školní program proti šikanování vychází z Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013-1.

Text metodického pokynu je provázán s Metodickým doporučením k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28, ve kterém lze nalézt komentáře k metodickým postupům a užitečná metodická vodítka pro

diagnostiku a nápravu v podobě tabulek. Školní program proti šikanování je klíčovou součástí Minimálního preventivního programu. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. (školského zákona) má škola jednoznačnou odpovědnost za žáky při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školních služeb a je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Charakteristika a projevy šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Mezi základní formy šikany podle typu agrese – typu nebo prostředku týrání patří:

- fyzická agrese, přímá a nepřímá (např. bití, vydírání, krádeže, ničení majetku oběti).
- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (nadávky, pomluvy, vyhrožování či ponižování); součástí je i kyberšikana – zneužití informačních a komunikačních technologií, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu.
- smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za šikanování se nepovažuje šikádlení a jednorázová agrese. Například, když se poperou dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim líbí oběma, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy se oběť neumí nebo z různých příčin nemůže bránit.

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, ponižující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet,
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem,

- nátlak na dítě, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil,
- příkazy, které dítě dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem,
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout,
- dítě se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- dítě je často osamoceno, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními,
- má-li dítě promluvit před třídou, je nejisté, ustrašené,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- jeho předškolní dovednosti se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršují,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit,

Dominantní znak šikany – bezmocnost oběti. Neoddělitelnou součástí problému je skupinová dynamika.

Základní scénář pro „obyčejnou počáteční“ šikanu

– ředitelka školy a speciální pedagog, ve spolupráci s třídním učitelem.

1. Odhad závažnosti a stanovení formy šikany. Určíme, zda se jedná o běžnou nebo komplikovanou šikanu.
2. Rozhovor s informátory a oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory).

Je třeba zjistit:

- kdo je oběť?
- kdo je agresor?
- kdy a kde k šikaně dochází?
- jakou formou?
- jak často a jak dlouho trvá?
- proč oběti ubližovali?
- jak lze násilí v budoucnu zabránit?

5. Ochrana oběti.

Umístění dítě do chráněného prostředí s dohledem dospělé osoby. Kontaktování rodičů, aby dítě vyzvedli a domluvili se na dalším postupu.

6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:

- rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření),
- rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku).

7. Realizace vhodné metody:

- a. metoda usmíření,
- b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči).

8. Komunikační kruh:

- a. efekt metody usmíření,
- b. oznámení potrestání agresorů.

Děti jsou informováni o rizicích agresivního chování a o výchovných opatřeních školy. Třídní učitelé využijí téma k diskusi ve svých třídách, informují o možnostech pomoci pro oběti a svědky šikany.

9. Rozhovor s rodiči oběti.

Rodiče jsou seznámeni s případem a opatřeními, která škola přijme. Podepíší zápis z jednání.

10. Mimořádná třídní schůzka.

Rodiče jsou informováni o situaci, průběhu vyšetřování a opatřeních pro zamezení dalších potíží. **Učitel má vždy na mysli ochranu oběti** (nesděluje informace, které by ji mohly dále poškodit), přítomné seznámí s příznaky šikany a kontakty na odborné instituce. Schůzce může být přítomen odborník. Rodiče jsou ubezpečeni o kompetencích školy případ dále řešit a jsou vyzváni ke zvýšené pozornosti a ke spolupráci.

11. Práce s celou třídou.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

Prevence – komunikační kruh

Třídní učitelky se zaměřují na činnosti posilující budování pozitivních vztahů mezi dětmi navzájem a mezi učiteli a dětmi. Děti jsou seznamováni s následujícími tématy a jsou u nich budovány a rozvíjeny tyto sociální dovednosti:

- co je a není šikana,
- jakým vhodným způsobem se zastat oběti a vyhledat pomoc.

Všechny učitelky vnímají nutnost vytvoření dobrého sociálního prostředí a bezpečných vztahů ve škole a podle možností zařazují do komunikačního kruhu prvky bezpečného chování a rozvoje pozitivních vztahů. Využíváním vhodných metod umožňují rozvoj vzájemné spolupráce (např. práce dětí ve skupinách) a naopak se snaží vyhýbat metodám a technikám, které způsobují napětí mezi dětmi a vytvářejí stresové prostředí (ironizování, zesměšňování, nenaplněné hrozby – „když nepřestaneš vyrušovat, nepůjdeš na vycházce jako první“ apod.).

Spolupráce s rodiči

Škola aktivně spolupracuje s rodiči na ochraně dětí před šikanou. Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za prošetření této informace zodpovědný ředitelka školy. Při vyšetřování a nápravě šikanování je potřebná spolupráce jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a na zachování důvěrnosti informací.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou), případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

Empirické zkušenosti potvrzují, že šikana se může objevovat už v mateřské škole (dále jen „MŠ“). Vyskytují se tam prvky šikany a spíše zárodečná stadia tohoto destruktivního fenoménu. Nicméně skrytá a neléčená počáteční šikana působí i zde velké škody a trápení, které zasáhnou děti, rodiče i pedagogy.

Škola musí zabezpečit minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou. Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí podle situace vhodný způsob nápravy, např.: rozhovor s dítětem, které ubližuje – pedagog využije opatření, která v MŠ fungují - srozumitelně sdělí dítěti, že porušilo stanovená pravidla, **vede jej v sociálně žádoucích projevech, navrhuje a ukazuje mu adekvátní varianty v projevech chování, samozřejmě, jakmile je to možné, ocení jeho zlepšení, nastaví zavedení ochranného režimu oběti – v počátku pro jistotu MŠ nastaví přísnější dohled.** V některých komplikovanějších případech oběť a útočníka v rámci možností od sebe oddělí, není vhodné konfrontovat agresora s obětí.

Při práci se skupinou – MŠ využije intervenční program, v němž žáci získávají žádoucí vzory chování a zároveň se mohou „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno – Dobrý začátek. Vhodné jsou činnosti podporující spolupráci, při nichž nejsou vítězové a poražení, a využít se dají rovněž pohádky či příběhy a jejich dramatizace.

Rozhovor se zákonnými zástupci dítěte agresora – proběhne až tehdy, když je situace zmapovaná; důležitá je maximální snaha získat je pro spolupráci; nejbezpečnější je, když rozhovor provede pracovník MŠ; rozhovor rodičů oběti s rodiči agresora je velmi rizikový.

Škola může zvolit i kombinaci výše uvedených metod.

Škola zajišťuje podporu a rozvoj pro své pedagogy v podobě kontinuálního plánu dalšího vzdělávání.

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Škola informuje rodiče hned na začátku školního roku o programu proti šikanování – vyvěšením Programu na webu MŠ.

- třídní učitelé informují rodiče na třídních schůzkách o problematice šikany.
- doporučí vhodný postup v případě jakéhokoliv podezření na šikanu.
- informují o krizové telefonní lince k šikaně pro učitele, děti i rodiče.
- v případě jakéhokoliv podezření na šikanu škola informuje rodiče oběti i agresora.
- spolupráce s rodiči je velmi úzká a doposud bezproblémová a osvědčilo se nám operativní řešení i drobných problémů hned v začátku. Rodiče i pedagogové svým vlastním jednáním modelují a podporují prosociální chování.

Právní odpovědnost školy

Škola má odpovědnost za děti – každý pedagog musí šikanování mezi dětmi neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany:

- Šikana v průběhu vyučování – oznámení zákonnému zástupci oběti i útočníka.
- Skutečnosti nasvědčující, že je dítě v ohrožení nebo se ohrožuje svým chováním samo – ohlášení orgánu sociálně-právní ochrany dětí.
- Agresivní chování dítěte ve škole v důsledku nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny – OSPOD, pomoc podpora, vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a individuální plánování koordinované intervence.

Trestně-právní hledisko šikany

Šikana může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů. Protiprávní jednání s prvky šikany může být kvalifikováno jako přestupek. Závažnější forma šikany může vykazovat znaky skutkové podstaty i trestných činů.

Povinnost překazit a oznámit trestné činy uvedené v trestním zákoníku – trestní zákoník zakládá v určitých případech povinnost některým činům zabránit, a jiné ohlásit. Každý má povinnost překazit trestný čin včasným oznámením, anebo o něm informovat státního zástupce nebo policejní orgán.

Podávání podnětů, stížností a oznámení

Škola má stanoven jasný a jednoznačný postup pro příjem podnětů a stížností ze strany zaměstnanců, dětí a zákonných zástupců – učitelky ve třídě, které dítě navštěvuje, následně ředitelka MŠ.

Pedagogické poradenství

Pedagogické poradenství je doplňující a podpůrný proces výchovy a vzdělávání dětí v mateřské škole. Jedná se především o spolupráci učitelů s rodiči a vzájemně mezi kolegy. Cílem tohoto dokumentu je snaha předejít vzájemným nedorozuměním a disharmonii ve výchovně-vzdělávacím procesu.

Fáze procesu pedagogického poradenství

Pedagogické poradenství vnímáme jako proces s určitými fázemi. Tento proces je určený pro osoby zásadním způsobem zabezpečující či ovlivňující výchovu a vzdělávání dítěte (rodiče, pedagogičtí i odborní zaměstnanci), se kterými mají učitelé pravidelný kontakt. Při řešení problému dítěte stanovujeme následující fáze:

1. učitel diagnostikuje problém dítěte,
2. řeší problém dítěte s rodiči a v rámci možností i s dítětem samotným,
3. v případě potřeby zapojí do řešení problému dítěte kolegyně,
4. jestliže je problém neřešitelný týmovou spoluprací v mateřské škole, učitel spolupracuje s odborníky z poradenských zařízení,

5. problém dítěte se pak řeší odbornou diagnostikou a terapiemi v poradnách nebo specializovaných institucích podle doporučení odborníků z poradenských zařízení.

Nejčastější výchovné problémy u dětí v MŠ:

- Adaptace na předškolní zařízení
- Projevy agresivity v kolektivu
- Úzkostné dítě
- Dítě ze sociokulturně odlišného prostředí
- Dítě zanedbané případně týrané

Cílem primární prevence je vést děti ke správným postojům vůči zátěžím a problémům a zvýšení odolnosti dětí vůči sociálně – patologickým vlivům.

Základním principem preventivní strategie na naší škole je osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu a prevence, které vedou u dětí k odmítání všech druhů projevů agresivity.

Za velmi důležitou oblast považujeme komunikaci mezi učitelkami, rodiči a dětmi. U dětí posilujeme sebevědomí, sebeúctu a vzájemnou úctu ke svým spolužákům – kamarádům, snažíme se o klidné vyřešení konfliktů mezi dětmi a překonávání překážek. Každý další školní rok přináší nové podněty a nápady a na základě zkušeností hledáme co nejefektivnější cesty vedoucí ke zkvalitnění vlivu na děti.

Aktualizace k 1. 9. 2019

Zpracovala: Mgr. Michaela Janků

INFORMACE K PROBLEMATICE:

WEBOVÉ STRÁNKY A KONTAKTY S TÉMATIKOU ŠIKANY A KYBERŠIKANY

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Poradna E-Bezpečí – **poradenská** linka zaměřená na prevenci rizikového chování na internetu, www.napisnam.cz

Použitá literatura:

Michalová, Z. *Předškolák s problémovým chováním. Projevy, prevence a možnosti ovlivnění.*

Praha: Portál 2012.

HadjMousová, Z. a kol. *Intervence. Pedagogicko-psychologické poradenství III.* Praha: UK, 2004. ISBN 80-7290-146-X.